

Date _____

उदा: →

अ + आ = आ → पुस्वक + आलय → पुस्तकालय
आ + आ = आ

इ + ई = ई → गिरि + ईश = गिरीश
इ + ई → ई

उ + उ = उ = भानु + उदय = भानूदय

उ + उ = उ = वधू + उत्सव = वधूत्सव

अर्थात् दीर्घ स्वर का ह्रस्वः २-वर् २-वर्
से मिले हो या ह्रस्वः स्वर का
दीर्घ स्वर से मिले हो दीर्घ स्वर
ही आएगा वही दीर्घ स्वर सन्धि
है।

प्रश्न (1) स्वरः सन्धि कति भेदाः सन्धि ?

प्रश्न (2) दीर्घ स्वरः सन्धित्य पञ्चः /
उदाहरणम् लिखतः ?

कक्षा 9, 10 TH

विषय - संस्कृत व्याकरण

अध्याय - 1 सन्धि प्रकरणम्

दृमीः वर्णयोः खड्गना वर्णानां वा संयोगेन यत्
 रूपान्तरं जायते सः सन्धिः ।
 सन्धेः भेदत्रयम् अस्ति - अच् सन्धिः / स्वरसन्धिः
 इत् सन्धिः (व्यञ्जनसन्धि) विसर्गसन्धिः ।

स्वरसन्धिः

स्वरसन्धौ अधोलिखिताः प्रमुखाः भेदाः भवन्ति-

- 1 दीर्घसन्धिः (अकः सवर्णे दीर्घः) ।
- 2 गुणसन्धिः (आदेशगुणः) ।
- 3 वृद्धसन्धिः (वृद्धिशब्देषु) ।
- 4 यणसन्धिः (इकोयणचि) ।
- 5 अयादिसन्धिः (रुचोऽयवायावः) ।
- 6 पूर्वस्यसन्धिः (रुडः पदान्तादति) ।

दीर्घस्वरसन्धिः
 यदि अ, इ, उ ऋ स्वरानां मेलनं सवर्णेन
 इत्युक्ते क्रमशः अ इ उ, ऋ इत्येते सह
 भवति तदा वर्णस्वरस्थाने दीर्घस्वर
 भवति